

მიიღება ხელის მოწერა
ქართული
წლიური ფასი

= 3 მან. =

ყოველ კვირეული საზოგადო-ეკონომ

იური და სალიბერატორო ჟურნალი

წელიწადი მისამე

ცალკე ნომერი 5 კაპ.

რედაქცია ღიაა 9—3 საათ.

მისამართი: თბილისი, Габаевский пер. № 3 რედაქცია „კლდე“. დეპოზიტის: თბილისი კლდე.

ს ა რ ჩ ე ვ ი:

1. ორი ხანა.—ა—ისა.
2. ნ. ნიკოლაძის აზრი მედუნ. განვითარებაზე.—
3. „ახეთი ზვეულების ხაფხი“.—*—სა.
4. ქართველ კათოლიკეთა ტიბიკონი.—ქართველ კათოლიკეები.
5. უმადურობა, უვიცობა, თუ ორივე ერთად?!—
- გარეშეხი.
6. გაზეთი „იმერეთი“.
7. „გახსოვდეთ და არ დაივიწყეთ“.—დ. ვახ-
ნაძესი.
8. გაზ. „იმერეთი“ და ტერიტორიული საკითხი.
9. ზეპი სამშობლო.—
- დ. კახრაძესი.
10. ჰრესა.
11. უკანასკნელი ამბები.
12. მანქანა.

მიიღება ხელის მოწერა 1914 წ.

ყოველ კვირეულ საზოგადო-ეკონომიურ

და სალიბერატორო ჟურნალ

„კლდე“-ზედ.

ფ ა ს ი:	1 წლით.	.	.	.	.	3 მან.
	6 თვით.	.	.	.	.	2 მან.
	3 თვით.	.	.	.	.	1 მან.

ცალკე ნომერი ყველგან 5 კაპ.

ო რ ი ხ ა ნ ა

შესაძლებელია თუ არა ამ ეპოქაში ჩვენში წმინდა ბურჟუაზიული პარტიის დაარსება? აი საკითხი, რომელსაც უტრიალებს ქართული პრესა. იმ დროს როცა გეზეთმა „იმერეთმა“ თითქმის მთელი პროგრამა გამოაქვეყნა მომავლის პარტიისა, „სახალხო გაზეთი“ და ქუთათური „აზრი“ ამ საკითხს სხვანაირად უცქერიან, მათ არა სწამთ ასეთი რამ. რასაკვირველია ამ ორ უკანასკნელ გაზეთ შორის დიდი განსხვავებაა. როცა „სახალხო გაზეთი“ ამბობს, რომ არა მწამს ჩვენმა „ზომიერებმა“ რამე უნარი გამოიჩინონ, ეს მარტოოდენ ინტრიგაა. ყველაფრიდან სჩანს, რომ „სახალხო გაზეთს“ არამცთუ არა სწამს, არც უნდა ასეთი პარტიის დაარსება და არ უნდა კი იმიტომ, რომ თუ საქართველოში მართლა ახალი პარტია დაარსდა, ეს უპირველესად ფედერალისტების დაღუპვას მოასწავებს. ფედერალისტური პარტია საქართველოში ამ ეპოქაში ის ერთადერთი რუინაა, რომელზედაც უნდა აღმოცენდეს ახალი ორგანიზაცია ახლის კლასისა, რომელსაც ეს პარტია სიბნელეში, იდეურ რეაქციაში და რეტროგრადულ მდგომარეობაში ამყოფებდა. ფედერალისტური პარტია ამ ეპოქაში ერთადერთი რეაქციონური პარტიაა, რომელსაც სრულებით არ ესმის ახალი ვითარება.

სულ სხვაა გაზეთი „აზრი“, რომელიც თუმცა სკეპტიკურად უცქერის წმინდა ბურჟუაზიულ პარტიის დაარსებას, მაგრამ თვითვე დაინტერესებული საზოგადოებრივ დიფერენციაციით: ამიტომ ძალაუწევს იხილოს პირობებში ვართ ჩაყენებულნი, როცა ანგარიში უნდა გაუწიოთ სწორედ დასელების სკეპტიციზმს და არავითარი ყურადღება არ მივაქციოთ ფედერალისტების ინტრიგას.

ვისაც დაკვირვების ნიჭი აქვს ის უსათუოდ მიხვდება, რომ ამ ეპოქაში ჩვენში იგივე ხდება, რაც მოხდა ამ ოციოდე წლის წინეთ, როცა დასელები გამოვიდნენ ჩვენში. შინაარსის მხრივ ამ ორ ხანას შორის, რასაკვირველია, განსხვავებაა. მაშინ საქმე გვქონდა მარქსიზმთან, ეკონომიურ თეორიასთან, ეხლა საქმე გვაქვს ეკონომიურ პრაქტიკასთან. მაშინ ირაზმებოდა ჩვენი დემოკრატია, ეხლა ირაზმება ჩვენი ბურჟუაზია. ეჭვი არ არის, დასელებმა დიდი მონაწილეობა მიიღეს არა მარტო დემოკრატიის იდეოლოგიის შექმნაში, არამედ ბურჟუაზიის გათვითცნობიერებაშიც. დასელებმა, რომლებმაც საშინე-

ლი სიმტკიცე და უნარი გამოიჩინეს შემდეგში თეორიაში, იმ თავითვე პრაქტიკული შრომაც გვიჩვენეს. ცხადია ისინი ჭეშმარიტი სოციალისტები იყვნენ, აღმსარებელნი მარტოოდენ პროლეტარიატის სოციალიზმისა მაგრამ მათ კარგად იცოდნენ, რომ სოციალიზმი თუ პროლეტარიატი რელიგია არის, იმავე დროს, ყველა ღარიბთა თილისთოფიაც იყო. ცოტა იყო მაშინ პროლეტარიატი ჩვენში, მაგრამ სამაგიეროდ მათ წინ იყო ღარიბი საქართველო, საქართველო ყოველს უფლებას მოკლებული, ეკონომიურად სრული არარაობა და აი, ასეთ უმწეო ქვეყანაში მათ დაიწყეს ისეთ თეორიის ქადაგება, რომელიც ამბობდა: ეკონომიური განვითარების კანონები ყველგან ერთია, მაშასადამე საქართველოც უნდა გახდეს ოდესმე კაპიტალისტური ქვეყანაო. მომავალი ისტორია ჩვენის ქვეყნისა ოდესმე იტყვის, რომ ასეთ ქადაგებაში პროგრესისა და აღორძინების იდეის გარდა, დიდი პატრიოტიზმიც იდო, რადგანაც რა არის თუ არ პატრიოტიზმი ღარიბსა და უმწეო ერს ჩაჰბერო სული უკეთესის იმედისა. იყო თუ არა მთელი თეორია თავიდან ბოლომდის მართალი და სწორი? ამას ჩვენთვის მნიშვნელობა არა აქვს. ამას მარტოოდენ თვით დასელებისთვის აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ მათი თეორიის ის ნაწილი, რომელიც მომავალ ქართველ ბურჟუაზიას ეხებოდა, ჩვენთვის ფრიად საინტერესოა.

ჩვენ არ ვიცით, არიან თუ არა ჩვენ თანამედროვე დასელთა შორის რევიზიონისტები, უფრო ნაკლებ ვიცით, იყვნენ თუ არა ამ ოცი წლის წინად, მაგრამ ბერნშტეინის სიტყვები „Bewegung ist alles, das Endziel nichts!“ მათ საუკეთესოდ ჰქონდათ შეგნებული, და მათაც შეჰქმნეს მოძრაობა! მართალია, ამ მოძრაობაში ბევრი რამ იყო მარტოოდენ თეორიის ნაკარნახევი რომელსაც პრაქტიკა არ იწვევდა, მართალია, ქართველი სოციალ-დემოკრატიის ბრძოლა ხშირად პროუნსიამენტოს უფრო ჰგავდა, ვიდრე ბრძოლას, რომ უფრო მეტ აქტივობისკენ გამოეწვია ძველი საქართველო, მაგრამ დასელების ღვაწლი ქართველ ერის პროგრესისა და აღორძინების საქმეში სწორედ ეს ნამეტანობა იყო როგორც ბრძოლის მიზანთა, აგრედვე ბრძოლის საშუალებათა.

მას უკან კარგა ხანმა გაიარა და, ვფიქრობთ, დადგა ის დრო, როცა ქართველი ბურჟუაზია პოლიტიკურ ასპარესზედ გამოდის. შეჰქმნის ეს ბურჟუაზია წმინდა ბურჟუაზიულ პარტიას, თუ არა,

ა, საკითხი, რომელიც იბადება ყველაზედ პირველ. იქმნება მისი გამოსვლა დამოუკიდებელი, თუ იგი განიცდის გავლენას სხვა კლასებისას? უნდა გამოვტყდეთ, რომ პირველ ხანებში პარტიულ სიწმინდესდ ლაპარაკი მხოლოდ კეთილი სურვილი იქმნება. ჩვენის აზრით, პირველ ხანებში ქართულ ბურჟუაზიულ პარტიასაც იგივე დემარტება, რაც დაემართა ქართველ პროლეტარიატის პარტიას. როგორც სოციალ-დემოკრატია ვერ ასცდა გლეხების გავლენას, ისე ქართველი ბურჟუაზია ვერ ასცდება პირველში თავად-აზნაურულ გავლენას. და ეს იქმნება ისეთივე გადახრა „სხვისკენ“, როგორც პროლეტარიატის პარტიის გლეხობამდე „დაქვეითება“. როგორც მაშინ, ამ თხუთმეტი წლის წინად და ეხლაც გლეხობა წარმოადგენდა დასელებისთვის ხალხის უმრავლესობას, ისე ეხლა ქართულ ბურჟუაზიულ პარტიისთვის თავად-აზნაურობა ის დიდი უმრავლესობა იქმნება, რომელიც არსებითად მოკლებული არ არის ბურჟუაზიულ ინტერესებს. როგორც თანამედროვე ცხოვრებამ პროლეტარიატს ის თვი-

სება შესძინა, რომ გლეხობაზედ დიდ გავლენას ახდენს, არც ბურჟუაზია უნდა იყოს მოკლებული იმ თვისებას, რომ რეაქციონურ თავად-აზნაურობას ბევრი რამ შეუცვალოს. ამ რიგად თავად-აზნაურობის გავლენისა მომავალ ბურჟუაზიულ პარტიაზედ პრინციპიალური საკითხი არ არის, და არც თუ ეს გავლენა იქმნება ხანგრძლივი. იგი მხოლოდ ერთგვარი ისტორიული აუცილებლობაა, დამკვიდრებული იმ სოციალურ თეორიაზედ, რომ არსებითად კლასები კი არ ილუბებიან, არამედ ერთ მეორეში გადადიან, ითქვიფებიან და ამიტომ მათ ორგანიულ დაშორებაზედ და გათიშვაზედ კი არ უნდა იყოს ლაპარაკი, არამედ სწორედ გათქვეფაზედ. მათს ერთმანეთში შერევაზედ. ვინ გაიმარჯვებს ამ შერევაში, ბურჟუაზია, თუ თავად-აზნაურობა? რასაკვირველია, ის, ვინც უფრო ახალგაზრდაა, ვინც მეტ სოციალურ ენერჯის პატრონია. ასეთი კი — ბურჟუაზია არის.

ა—ი.

ნ. ნიკოლაძის აზრი მეღვინეობის განვითარებაზე *)

(მისის ანტიალკოჰოლური მეღვინეთა საზოგადოების წესდების დამტკიცების გამო).

ქუთაისის გუბერნიაში არც ერთი არგი მეურნეობისა არ განიცდის ისეთ ცუდ მდგომარეობას, როგორსაც მეღვინეობა. მეღვინეობა ჩვენში მომდინარეობს თითქმის ნოეს დროდან და მას მშრომელთა ცხოვრებაში თვალსაჩინო ადგილი ეკავა ყოველთვის და ახლაც უკავია.

ოფიციალური ცნობებით, 1909 წელს ვენახით მოშენებული მამულის რაოდენობა უდრიდა 20,314 დესეტინას, ¹⁾ ყურძნის მოსავლისა — 3,178,404 ფუტს, ხოლო თვით ღვინოსი — 2,469,540 ვედროს, და გამოხდილი სპირტისა კი 944,333 გრადუსს. წინანდელ წლების ცნობები გვიჩვენებენ, რომ 1906 წელს ყურძნის მოსავალი უდრიდა 3,355,840 ფ. ²⁾ 1907 წ. — 4,426,604 ფ. ³⁾ და 1908 წ. — 4,015,841 ფ. ⁴⁾

რა თქმა უნდა, აღნიშნულ ცნობებში სავსებით კიდევ როდი გამოიხატება ყველაფერი, მაგრამ აქედანაც აშკარა ხდება, რომ როგორც ვენახით მოშენებული მამულისა, ისე ყურძნის მოსავლით, ჩვენს გუბერნიას მეორე ადგილი უკავია მთელს იმპერიაში.

მეორე ოფიციალური წყაროს ცნობებით მეურნეობის როლი ჩვენს თვალში კიდევ უფრო მნიშვნელოვან ხასიათსა ღებულობს: ჩვენს გუბერნიაში 70,260 მეღვინეა, მაშინ როცა თბილისის გუბერნიაში საცა ვენახს ქვეშ დაკავებულია იმდენივე მამული, რამდენიც ჩვენს მხარეში — მათი თი რიცხვი გაცილებით ნაკლებია — 42,807.

ცხადია, ჩვენებურ მეურნისგან, რომლის განკარგულებაშია საშუალოთ მხოლოდ დესეტინას ერთ მესამედზე ნაკლები სავენახე მამული, — არ

¹⁾ იხ. „Обз. Кут. губ. за 1909 г.“ გვ. 22—23. ²⁾ „Обз 1906 г.“ გვ. 19; ³⁾ „Обз. 1907 г.“ გვ. 20; ⁴⁾ „Обз. 1908 г.“ გვ. 29.

^{*)} მის მიერ შედგენილი მოხსენებიდან: „Объяснительная записка къ проекту устава „Кутаискаго винодельнаго Общества“.

რედ.

მოითხოვება, რომ მან: კარგი ხარისხის ყურძენი და მოიყვანოს, ღვინოც კარგი დააყენოს და მასთან, თანამედროვე ტექნიკითაც ისარგებლოს და მოაწყოს როგორც რიგია და წესი, კარგი ღვინოს, გაკეთებისა, მისი დაძველება -- შენახვისა და გადატანის საქმე: -- რომ მისი ნაწარმოები კარგ ფასში გასაღდეს იქ სადაც იმაზე დიდი მოთხოვნილებაა.

გამოცდილება ამტკიცებს; რომ მოწინავე ქვეყნებშიც კი შეუძლებელია მეღვინეობის კარგად დაყენება კერძო მეღვინეთაგან, თუ მათს განკარგულებაში არაა ფართე სავენახე მამული და, მასთან, საკმაოდ დიდი კაპიტალი ან კრედიტი. წვრილი მეღვინესთვის კი შესაძლოა მარტოდ მარტო ყურძნის მოყვანა და მისი ან მისგან დაყენებული ღვინოს დაუყოვნებლივი გაყიდვა.

ყურძნის წვენიდან ისეთი ღვინოს მისაღებათ, რომელიც აიტანს შენახვასა და გადატანას, საჭიროა, რომ ეს წვენი შენახულ დაძველებულ იქნას არა ნაკლებ სამის წლისა, ისეთ სარდაფსა ანუ მარანში, სადაც ზაფხულ-ზამთრობით ჰაერის სითბო არ უნდა სცილდებოდეს -- არც ზევით და არც ქვევით -- რეომეტრის 10-12 გრადუსს.

ასეთი სარდაფის გამართვა კი ძვირათ ჯდება -- რა გინდ პატარა არ უნდა იყოს იგი, მისთვის საჭიროა მაინც რამდენიმე ათი ათასი მანეთი. ეს კი მოსახერხებელია მდიდრისათვის, და არა ისეთი ტიპის მეურნესათვის, რანაირებთანაც ჩვენ გვაქვს საქმე ქუთაისის გუბერნიაში.

ქუთაისის გუბერნიაში ძლიერ იშვიათია მსხვილი მიწათმფლობელობა და მევენახეობა. ამიტომაც არის, რომ ჩვენში მეღვინეობის განვითარება დღესაც პირველ-ყოფილ სტადიას განიცდის. და ეს ასე იქნება მანამდე, სანამ არ დაარსდება ჩვენში ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც შეაკავშირებს ჩვენს მეურნეთ ამა თუ იმ სახით და შეიქმნის მათგან ისეთს ძალას, რომელსაც მსხვილი მიწათმფლობელობაც კი ვერ აჯობებს. მაშინ და მხოლოდ მაშინ იქნება შესაძლო, რომ ჩვენი ყურძნის წვენისგან ნამდვილი ღვინო დადგეს და იგი ყველგან ფასობდეს და მწარმოებელის შრომას ყოველთვის ამართლებდეს.

ამიტომ, რომ ჯერ ასეთი ორგანიზაცია ანუ საზოგადოება არ არსებობს, დღეს როგორც ზემო აღნიშნული აფიციალური წყაროები ამტკიცებენ, ჩვენი მევენახე ღებულობს ფუთ ღვინოზე 80 კ. 2 მანეთამდე უმეტესად ახალი ღვინო იყიდება 1 მანეთიდან 1 მ. 50 კ. ფუთი, და თუ მისი გაყიდვა არ მოხერხდა პირველ თვეებში, ათბობამდე, აპრილ-მაისამდე, -- იგი მთავდება და ფუჭდება. შორს გასაგზავნათ ასეთი ღვინო არ ვარგა, თუ მასში არ გაერია სპირტი, ასეთ პირობებში ღვინოს შენახვა-

დაძველებაზე, მით უფრო რამდენიმე წლის განმავლობაში, ლაპარაკიც მეტია.

რუსეთის ყველა სხვა კუთხეებთან შედარებით, სახარბიელო მდგომარეობა ჩვენი ქვეყნისა ჯერ კიდევ არ არის გამოქვეყნებული და ეს იმდენივე დღემდე მევენახეობა-მეღვინეობას ჯერ კიდევ უმეცხე-ბია მსხვილ მრეწველთა ხელი. რამაც ფეხზე დააყენა და საუცხოვოთ განავითარა მეურნეობის ეს დარგი არამცთუ მარტო საფრანგეთსა და იტალიაში, არამედ ყირიმისა და კახეთის საუფლისწულო მამულშიც.

მევენახეობისთვის საუცხოვო პირობებით ბუნებას უხვად დაუჯილდოვებია ჩვენი მხარე: მზის სხივთა სიუხვე, ზღვასთან სიახლოვე და სხვა გეოგრაფიული და ბუნებრივი პირობებით ჩვენი ქვეყანა არ ჩამოუვარდება არც ერთ რუსეთის მხარეს და თვით საფრანგეთსაც, თორიდოს მიდამოთა გამოკლებით (ბორდო-ლაფიტიდან ვიდრე გრავის ყურამდე)...

სარდაფის გაკეთება, მისი მორთვა გაუმჯობესებული იარაღებითა და საუკეთესო ქურჭლებით, გადასასხამი და გადასაგზავნი მოწყობილობები, საცივადო განყოფილებანი, საცდელი ლაბორატორიები და სხვ., აი რაებია საჭირო ჩვენში მეღვინეობის განსავითარებლად, საჭიროა ამისათვის დიდი ხარჯების გაწევა. შეუძლებელია ჩვენებურ ღვინოსთვის ფართე ბაზრის მოპოება და მისი გაყიდვა ხელსაყრელ ფასებში მანამდე, სანამ ჩვენი მეღვინეობის საქმე არ დაეყრდნობა მეცნიერულ საფუძვლებზე, რომ ისეთის ნდობით მოეპყრას მას მხმარებელი, როგორც საფრანგეთისა ანუ რეინის ცნობილი მარკების ღვინოს.

ამის გაკეთება კი წვრილი მიწათმფლობელობის მხარეში შეუძლებელია ვინიფიკაციის კოლექტიურ ფორმის გარეშე, მხოლოდ და მხოლოდ ასეთის კოლექტიურის ძალითაა შესაძლო ჩვენში რკინა-ბეტონით გარს შემორტყმული მიწის რეზერვარების დადგმა და მათის საშუალებითა და დახელოვნებულ სპეციალისტების ხელმძღვანელობით კარგი ღვინოს დაყენება და მისი შენახვა-დაძველება შესაფერ სარდაფებში. უიპისოდ შეუძლებელია ღვინოს საიმედო საქონლად ქცევა, რომ მან გადაიტანოს შენახვა და შორეულ ქვეყნებს გადაგზავნა...

რალა ვავაგრძელოთ: ნათქვამიდანაც ცხადია, რომ მეღვინეობის განსავითარებლად აუცილებელი საჭიროა მეღვინეთა საზოგადოების დაარსება...

სამი წლის განმავლობაში ასეთ სარდაფში ფუთი ღვინოს შენახვა (წლიურად 40 ათას მანეთიან გასავალით) დაჯდება არა უმეტეს 46 კაბ.; ძირითად თანხაზე წლიური 7 პროცენტისა პროცენტიდან თითო ფუთ ღვინოს მოუწევს 33 კ., ბოლოს, თითო ფუთზე გაცემულ ორ-ორ მანეთის პროცენ-

ტები და პროცენტების პროცენტები შეადგენენ 35 კაპ.

ამნაირათ, ფუთი ღვინის დაძველება დაჯდება სულ 1 მ. და 14 კ., მივუმატოთ პირვანდელი სესხის სახით მისაცემი თუნდ 2 მანეთი და ჩვენ მივიღებთ საუკეთესო ხარისხის ღვინოს ძირ-თად ღირებულებას: ფუთზე 3 მანეთზე ცოტა მეტს ან ბოთლზე 16 კაპიკს.

რამდენიც არ უნდა დავაყენოთ ასეთი ღვინო, მას ყველგან სიამოვნებით გაასაღებენ 50—10 კ., მაგრამ ჩვენ რო 25 კ. ვიანგარიშოთ, მაინც დავირჩენთ ბოთლზე 9 კ. ან ვედროზე 9 აბაზს...

და აი სწორეთ აქ იმარხება ეკონომიური ძარღვი კოლექტიური ვინიფიკაციისა: კარგი ღვინოს დაყენება, მასზე სავარაანტო აპერაციების შემოღება, ჩვენებური კურძნის წვენიდან საიმედო საქონლის მიღება და მისთვის ხელსაყრელი ბაზრების მოპოება დიდათ შეუწყობს ხელს ჩვენის სოფლის კულტურულ-ეკონომიურ აღორძინებას.

ნამდვილი წყაროებიდან ამოკრეფილი ცნობებით, საქირია სარდაფისა ანუ მარნის აშენება ქუთაისში და მისი მართვა გაუმჯობესებული იარაღებითა და ჭურჭელით დაჯდება—ქუთაისში 2 დესეტინა, ხოლო ყვირილაში საწყობისთვის საქირიათი დესეტინა მიწით—400,000 მანეთი. საწარმოვო თანხათ საში წლის განმავლობაში საქირია 100,000 მანეთი. მობარებულ ღვინოზე სესხის გაცემის მთელი აპერაცია დაემყარება სავარაანტო სისტემაზე, რომლის საშუალებით ღვინოს პატრონისთვის სესხის მისაცემათ არაა საქირია საკუთარი თანხის შედგენა, სესხი ბანკები იძლევიან, თანახმად საქონლის საწყობების შესახებ არსებულ კანონებისა).

ასეთის წესით საზოგადოებისათვის სავსებით საკმარაა 500,000 მანეთი. რომელთ თანხიდანაც საზოგადოთ ირიცხება ერთი მეხუთედი, ხოლო ოთხი მეხუთედი, ე. ი. 400,000 მან., შენდება სარდაფი, რომელიც უზრუნველყოფს ბანკებიდან 300,000 ფუთ ღვინოსთვის სავარაანტო თანხის მიღებას.

უმთავრეს სარდაფის აშენება განზრახულია ქუთაისში—იმერეთისა, რაჭა-ლეჩხუმისა და გურია-სამეგრელოს ბუნებრივ ცენტრში.

მაგრამ საზოგადოების დანიშნულება როდი განისაზღვრება მარტო სარდაფის აშენებითა, კარგი ხარისხის ღვინის დაყენებითა და მისთვის ბაზრის მოპოვებით. მისი განზრახვაა აგრეთვე მევენახეთვის საქირია იარაღებისა, მიწის მინერალური სასუქისა და სხვა მიწოდება, რასაც, რა თქმა უნდა, დიდი მნიშვნელობა ექნება ჩვენში სამეურნეო კულტურის აღორძინებაში.

მარგანეცის წასაღებათ საზღვარ-გარეთიდან ორთქლის გემები ცარიელი მოდიან ფოთს და აი

ამ გემებით მეოთხედ ფრახტად შესაძლოა მოტანა ისეთი საუცხოვო ხარისხის სასუქისა, რომელსაც ეწოდება **ტომასის ფქვილი** და რომლის გამოყენება ჩვენში დიდათ წასწევს წინ მეურნეობის ინტიფიკაციას, პატარა მამულიდან დიდი მოსავლის მიღებას, რაც დაუფასებელია ყოველ-**წყრთაფ** მეურნეობის ქვეყნისთვის საზოგადოთ და განსაკუთრებით ჩვენი გუბერნიისთვის.

დანარჩენ საკითხებზე ვასუხს იძლევა თვით წესდება.

ვიმედოვნებთ, რომ საზოგადოების აქციითა უმეტეს ნაწილს დაინაწილებენ ისევ ადგილობრივი მეურნე-მევენახენი. მიღებულია სოფლის მცხოვრებთა წინადადება იმის შესახებ, რომ ამ საქმეს მოექცეს სასურსათო თანხა და მით უზრუნველ-ყოფილი იქნეს მასში თვით მწარმოებლების მონაწილეობა. მაგრამ ამაზე იმედების დამყარება არა საიმედოა და ამიტომ დანარჩენი ნაწილი აქციებისა უნდა განაწილდეს პეტერბურგში, იმ საკრედიტო დაწესებულებათა კლიენტებს შორის, რომელნიც სავარაანტო სესხს იძლევიან.

გაზ. „კოოპერაცია“.

„ასეთი ჩვეულების ხალხი“

ამასწინად ბ. არ. ჯ—შვილმა ჩვენს ჟურნალში მოთავსებულ ბატონ ტყვიას „მიწის საკითხის“ შესახებ მკაცრი წერილი დაბეჭდა და „კლდის“ თანამშრომლებს საზოგადოთ „ბედოვლათი მეცნიერები“ უწოდა. ამასთანავე არ. ჯ—შვილმა ის აზრი გამოსთქვა, რომ პუბლიცისტის წერილი მუდამ მეცნიერულად უნდა იყოს დასაბუთებულიო.

როგორ უპასუხა ამაზედ ბ. ტყვიამ გაზეთ „იმერეთში“—თქვენ გსურთ მე, პუბლიცისტს, პირში ლაგამი ამომდოთ და არაფერი მათქმევინოთ, ვიდრე მეცნიერულად არ დავასაბუთებ ჩემს დებულებასო?

გვინდა და რა ექნათ! სხვანაირად არ შეგვიძლიან, ასეთი ჩვეულების ხალხი გახლავართ! უპასუხა ბ. არ. ჯ—შვილმა.

ამ იმპერატიულ მოთხოვნის შემდეგ უნდა ვიფიქროთ, რომ თვით ბ. არ. ჯ—შვილი ან თავით-ფეხამდე მეცნიერია, ან მეცნიერულად მაინც იცის წერა.

უნდა ვიფიქროთ, რომ ყოველი მისი ნაწერი მეცნიერული მზილებაა და არც ერთხელ არ უცუღლუტნია.

ასე კი არის? ამასწინად „სახალხო გაზეთმა“ გამოაცხადა, გამოვიდა პოლონელ ნაციონალისტის იანკოვსკის წიგნი „პოლონელი ხალხი და მისი სამშობლო“, რომელშიაც პოლო-

ნელი ხალხის შეხედულებაა მოყვანილი ტერიტორიის საკითხზე.

ამასთანავე მოყვანილი იყო პატარა ციტატა ამ წიგნიდან.

თანახმად ამ ციტატისა გამოდიოდა, რომ პოლონელები წინააღმდეგნი ყოფილან „ისტორიულ პოლონეთის“ საზღვრებისა.

ასეთი ახსნა-განმარტება იანკოვსკის წიგნისა „სახალხო გაზეთის“ მიერ ისეთ არაჩვეულებრივად მოგვეჩვენა, რომ მოვისურვეთ ჩვენც წავგვიკითხა იანკოვსკის „პოლონელი ხალხი და მისი სამშობლო“.

სამწუხაროდ არც ერთ წიგნის მალაზიაში ეს წიგნი არ აღმოჩნდა, და ყველგან გვითხრეს, რომ წიგნი განოგადა, მაგრამ თბილისში არ მოსულა გასასყიდად.

ძალა-უნებურად დაგვებადა აზრი, საიდან ამოიკითხა „სახალხო გაზეთმა“ იანკოვსკის ციტატა?

შეიძლებადა გვეფიქრა კიდევ ერთი რამ, რომ რედაქციას პირდაპირ ავტორისაგან მოუვიდა წიგნი. თუ რედაქციას მართლა ჰქონდა ეს წიგნი, მაშინ ჩვენთვის ფრიად საინტერესო იყო „სახალხო გაზეთის“ უფრო მეტი ამონაწერი მოეყვანა იმ წიგნიდან, რადგანაც ტერიტორიის საკითხი პოლონეთში იმავე პირობებში იმყოფება, როგორც საქართველოში და აშკარაა პოლონელების პრაქტიკული დასკვნა ამ საკითხში ჩვენთვის ინტერესს მოკლებული არ უნდა ყოფილიყო.

რომ ასეთ კამათში გამოგვეწვია „სახალხო გაზეთი“, ჩვენ შევძევი დავწერეთ ერთ წარსულ წერილში.

„ჩვენ იმაშიც ეჭვი შეგვაქვს, რომ „სახალხო გაზეთს“ წაეკითხოს „პოლონელ ნაციონალისტ“ იანკოვსკის წიგნი „პოლონელი და მისი სამშობლო“. ჩვენ ვფიქრობთ რომ გაზეთმა მხოლოდ რეცენზია წაიკითხა ამ წიგნის შესახებ რომელსამე სატასტო გაზეთში და ის გადმობეჭდა“.

როგორც მკითხველი დაინახავს ამ ამონაწერში ცოტაოდენი ბრალდებაც არის და თუ „სახალხო გაზეთმა“ არ მოისურვა ჩვენი ცნობის მოყვარების დაკმაყოფილება იანკოვსკის წიგნის შინაარსის გაცნობით, თუ ეს მეტ ბარგად მიიჩნია, თავი მაინც უნდა ემართლებინა, რადგანაც აშკარა ცუდლულუტობაზედ მიუთითეთ, ისეთ ცუდლულუტობაზედ,

რომელიც არც ერთ პუბლიცისტისთვის და არც ერთ რედაქციისთვის საკადრისი არ არის,

მაგრამ გაიარა მთელმა კვირამ და „სახალხო გაზეთმა“ ხმა არ ამოიღო.

რაკი ასეა, რაკი გაზეთმა ჩვენ ბრალდება არ უარპყო, ჩვენ უფლება გვაქვს უფრო მეტის სიბეჯითით ვსთქვათ, რომ „სახალხო გაზეთს“ იანკოვსკის წიგნი არ წაუკითხავს, მაგრამ მის შინაარსზედ ლაპარაკობს და დასკვნა გამოაპყავს, მეტადრე ისეთ საკითხის შესახებ, რომელზედაც მთელ ქართულ პრესაში კამათი სწარმოებს

რა არის ეს, მეცნიერება, თუ ცუდლულუტობა?

ნუ თუ ამის შემდეგ ბ. არ. ჯ—შვილებს ნება აქვთ სხვის ბედოვლათობაზედ ილაპარაკონ, სხვას მეცნიერება დაუწუნონ!

დასკვნა ერთია—

თუ ბ. არ. ჯ—შვილს ისეთი წიგნის დამოწმება შესძლება, რომელიც თვალითაც არ უნახავს, რალა უნდა იყოს მისი მეცნიერება.

მაშ რალა უფლებით ეკამათება ეს მეცნიერი პუბლიცისტი ბ.ნ. ტყვიას?

ქათამი წყალს დალევს და ღმერთს შეხედავსო!

* *

ქართველ კათოლიკეთა ტიბიკონი

უკანასკნელ დროს ქართველ კათოლიკეთა წრეებში ბევრს ლაპარაკობენ ერთს უცნაურ მოვლენაზედ. როგორც ვიცით, ქართველ კათოლიკებს აკრძალული აქვთ მთავრობისაგან ქართული ენის ხმარება წირვის დროს, და ამიტომ ბევრი კათოლიკე იძულებული იყო სომეხ-კათოლიკეთა რიცხვში ჩაწერილიყო.

ეს ეროვნული დევნა აქამდის მარტო გაბატონებულ ერისაგან სწარმოებდა, და უკანასკნელ დროს ამავე გზას ადგებიან სომხებიც, რომელნიც ადგილობრივ და რომის პაპთანაც პროპაგანდას სწევენ, რომ ქართველი კათოლიკენი არც არსებობენო და თუნდაც არსებობდნენ, არას ვზით ნება არ უნდა მიეცეთ მათ ქართულად წირვისაო. ამას იმით ასაბუთებენ, რომ ასეთი ნების დართვა პაპისაგან, კონფლიქტს გამოიწვევს რუსეთის მთავრობასთანაო,

რომელიც წინააღმდეგია ქართველ კათოლიკეებისაო, ამას არა სჯერდებიან და პირდაპირ მუქარასაც არ ერიდებიან: თუ ქართველ კათოლიკეთ ნება მიეცით ქართული წირვა-ლოცვისა, აუცილებლად სასხლი დაიღვრებაო (?) და მესამეც: თვით ქართველ კათოლიკეებს აშინებენ: თუ ქართულად დაიწყეთ წირვა-ლოცვა—ყველას გაგამართლ-მადიდებლებენო.

ესეთი ხრიკებით ეძებენ გასაფაღს არა მარტო თვით საქართველოში, არამედ რომის პაპთანაც, საცა ჰყავთ საკუთარი აგენტები. ჩვენ, ქართველი კათოლიკენი, დიდი ხანია ვიტანჯებით ამ აუტანელ მდგომარეობით და პატრონი არა გვყავს მოქომაგე, მაგრამ დღეს, როცა რომის პაპთან აღძრულია ეს საკითხი, ყველამ უნდა ავიმალლოთ ხმა და მოვითხოვოთ საპართალი, რადგან არც ერთს ადამიანს, თუ კი იგი ჭეშმარიტად ღვთის მოსაფია, არ შეუძლიან უცხო ენაზედ ლოცვა. ჩვენი მოთხოვნილება აღდგენა ქართულის ტიპიკონისა და, ღვთის მეოხებით, იქნება კიდევ მივალწიოთ ამას.

ქართველი კათოლიკე

**უმაღურობაა, უვიცობა,
თუ ორივე ერთად?!**

(წერილი ფოთიდან)

„ვაი რა კარგი საჩინო, რა ავად მიგიჩნიესო? მარცხოვნებული შენ მათი წამწყმედლად მიგიჩნიესო.“
(გურამიშვილი)

პირველ წერილში*) მოგახსენეთ, რომ ნიკოლაძის წინააღმდეგ გაჩაღებული ბრძოლა იდეურ ხასიათს მოკლებულია მეთქი. ფენიქს-იქს-შუბ-რაგადასთა და მათ მომავლინებელ ძმა-ბიჭთა უკეთურს კალმის ნაცოდვილევს, რაც უნდა დემაგოგიურ ხრიკებს მიჰმართონ, რაც უნდა სააგიტაციო კორიანტული ააყენონ, არ ძალუძსთ ფოთელთა მესხიერებისაგან ამოშალონ ის ყოვლად უბადრუკი და ბეჩავი სურათი, რასაც ამ ოცის წლის წინად წარმოადგენდა ფოთი და ის სანუგეშო სანახაობა, რაც ახლა აქვს.

იყო ისეთი სამაგალითო და საარაკო „ნავთ-

სადგური“, რომელშიაც გემები შემოქაჩანებას ვერ ჰბედავდა, რამდენსამე ვერსის მანძილზე ჩერდებოდა გაშლილ ზღვაში. მგზავრები, ბარგი და საქონელი, თუ კარგი დარი იყო, ფელიუგების სწავლებლობით გადაჰყავ-გადმოჰყავდათ და გადაჰქონ-გადმოჰქონდათ; ხოლო ვინაიდგან დაწყნარებული ამინდი ზღვაზე იშვიათია, ფოთელი მგზავრები რკინის გზით ჯერ სამტრედიას აღიოდნენ, მერე ბათუმს ჩადიოდნენ და იქ სხდებოდნენ გემში, როცა საამისო მგზავრობა მოუხდებოდათ. ვინც ამას რაიმე მიზეზის გამო, ვერ ახერხებდა, იჯდა გულ-ხელ-დაკრებილი და უცდიდა გამოდარებას.

ეს გემ მიუკარებელი „ნავთ-სადგურიც“ მოწყვეტილი იყო ქალაქისაგან რიონის უმთავრესი ტოტით. აქ ერთი ვაგლახი სანაფო იყო გამართული და, თუ ქარი არა ჰქროდა, თუ წვიმა არ მოდიოდა და თუ თითონ მენაფე სიმონ კირბუჭაძეც ცუდ გუნებაზედ არ იყო, არგონავეტების დროინდელი ნავით დიდის შიშითა და გაქირვებით შეგეძლოთ ეგრედ წოდებულ დიდ კუნძულზე გადასვლა. აქედგან ქაობიან ჰაგნარებს შუა შიდიოდა ისეთ კისერსატეხი „გზა“, რომ კულტურულ ადამიანის ხელისა და ზრუნვის ნიშან-წყალი არ ეტყობოდა. ფეხით ამ გზის გავლა შეუძლებელი იყო. ჰკუთამყოფელი მეეტლეს სათოფეზე არ ეკარებოდა. მხოლოდ, „მელინეიკეები“ და „მედროგეები“ ეწეოდნენ ამ უგზური გზის ექსპლოტაციას და ვიდრე ნავთ-სადგურამდე მივალწევდით, ხუთ-ექვს ალოგას მაინც მოვიხდებოდათ „ლინეიკიდგან“ გადმოსვლა, რომ მეეტლეს მიჰშველებოდით და ეტლი ტალახის უფსკრულიდგან ამოგეთრიათ.

ზედ „ბულვარის“ ბოლოზედ, ბალის გვერდით, ამ ერთად-ერთს გასართობსა, თვალისა და გულის გადასაყოლებელ ალოგას ბაზარი იყო გამართული, საიდანაც ერთის მხრით, უსუფთაობის სუნნი და, მეორე მხრით, ღრიანცელის ხმა მთელ ბაბულვარს ედებოდა და მოსეირნეთა ყნოსვასა და სმენას ცუდს დღეს აყენებდა.

ვაეთათვის ერთად-ერთი სამოქალაქო სასწავლებელი იყო. ქალთათვის ერთად-ერთი ოლგის პირველ დაწყებითი სკოლა. არც ერთსა და არც მეორეს შესაფერი და ხეირიანი ბინა არა ჰქონია. სამოქალაქო სასწავლებელი ორ სხვა და სხვა ნაქირავებ შენობაში და ნაქირავებ ეზოში იყო მოთავსებული, ხოლო ამ სასწავლებელთან არსებული სახალხო განყოფილება კიდევ ცალკე იყო და ისიც თითქმის ერთი ვერსის დაშორებით.

*) იხ. „კლდე“ № 9.

გურია, მარჩენალი და მკვებავი ფოთისა, აგრედვე მოწყვეტილი იყო ფოთისაგან მდ. მალთაყვით. მართალია ამ მდინარეზე თ-დ გურიელებს ბორანი ჰქონდათ გამართული, მაგრამ როცა ქარი ჰქროდა და ზღვა ღელავდა, ბორანის მოქმედება შეუძლებელი იყო. ხშირად მთელის კვირაობით მალთაყვის გაღმა-გამოღმა დატვირთული ცხენითა და ურმებით ეყარნენ საბრალო გურულები მინდვრად და გაჩენის დღეს იწყებოდნენ. რამდენი მათგანი გაკივებულა, იქ ფილტვების ანთება მოსვლია და ოჯახი დაუობლებია, ეს ერთმა ღმერთმა უწყის და ბევრმა გურულმაც იცის, თუ სიმართლის თქმას გაბედვინებენ.

როცა ასეთი ამბავი ხდებოდა, ე. ი. როცა მალთაყვაზე უამინდობის გამო, ბორანი ვერ მუშაობდა, ფოთის ბაზარზე ყოველგვარი სანოვაგის ფასი ერთი-ორად მატულობდა და ჩარჩებს დღესასწაული უდგებოდათ.

მდ. კაპარჭა, მოდიდდებოდა თუ არა, ექსკურსიის საღერდელი აეშლებოდა და პირველ ყოვლისა ფოთის უმთავრეს ქუჩებში დაიწყებდა გამანადგურებელ სეირნობას და ზოგჯერ მაღაზიებსა და კერძო სახლებშიაც შეიჭრებოდა, რა თქმა უნდა, არა კეთილის განზრახვით.

არ იყო ხსენება სასაკლაოსი და არც კი იცოდა ვინმემ აქ. თუ ამას თანამედროვე ჰიგიენისა და ტექნიკის შესაფერად უნდოდა მოწყობა.

ახლა ფოთს ევროპიულად მოგვარებული, ღრმა განიერი და მყუდრო ნავთ-სადგური აქვს, სადაც ყოველ დღე რამდენიმე გემი რუსეთისა თუ საზღვარ გარეთისა იტვირთება და იცლება, სადაც რამდენიმე ათასს მუშას ლუკმა პურის მოპოვების საშუალება ეძლევა.

დიდი კუნძული, წინად რომ გაუვალი ჯაგნარითა და ნარ-ეკალით იყო მოცული, დღეს საუკეთესო უბანს წარმოადგენს და, სადაც „ლინეიკა“ და „დროგი“ ძლივ-ძლივობით დადიოდა, ტრამვაი ჰმოქმედობს და ელექტრონით არის გაჩაღებული. ერთი საყენი ადგილი იქ, წინად რომ ორშაურად, ან აბაზად ჰფასობდა, ახლა ხუთ-ექვს თუმნადაც აღარ იშოვება.

რიონის უმთავრეს ტოტზე, სადაც თითო-ორი-ლა მგზავრი ლახ-ლახა ნავით გაჰყავ-გამოჰყავდათ, დღეს ლახათიანი და მკვიდრი ხიდია აგებული იქვე, ცოტა ზემოდ წყალსაყვანია მორთული.

ბაღში და ბულვარზე მოსეირნეთა სმენას და ყნოსვას აღარაფითარი საფრთხე მოეღოს, რადგანაც

ბაზარი უფრო მოხერხებულ ალაგს არის გადატანილი, სადაც მეფარდულეთათვის, ფარდალა და ვიწრო ფიცრული ფარდულების მკვებავი, დიდი და ნათელი ბეტონის შენობაა აგებული.

უწინდელი ბაზრის ერთი ნაწილი ბულვარს მიჰმატებია, ხოლო მეორე ნაწილს ამშვენებს უზარმაზარი, მოხდენილი და ამაყად ზეაღზიდული ახალი ტაძარი, საქვეყნოდ განთქმულის აია-სოფიის ტაძრის გეგმისაებრ აშენებული.

სამოქალაქო სასწავლებლისა და ოლგის პირველდაწყებით სკოლის გარდა ახლა ვხედავთ სავაჟო გიმნაზიას, საქალეზო გიმნაზიას, სახელოსნო სასწავლებელს და რამდენსამე დაწყებით სკოლას. ყველას თავისი საკუთარი ბინა და ეზო აქვს, ყველაში საკმაო (ზოგშიაც მეტი) რიცხვია მოწათფებისა.

მდინარე მალთაყვაზე მშენიერი და მტკიცე ხიდია გამართული და სოფელ უნაგერამდე (სუფსა) გზატკეცილია გაყვანილი. ყოველ დღე სამი-ოთხი დილითანსი და რამდენიმე ეტლი მიდი-მოდის ამ გზით, ხოლო დატვირთული ურმებისა და ცხენების დაუბრკოლებრივ მიმოსვლას ხომ ანგარიში არა აქვს.

მდინარე კაპარჭას ქალაქის მხრით მალალი და მკვიდრი დამბა ჰდარაჯობს და ქუჩაში დაუპატიჟებლად სეირნობისა და ქალაქის დარბევის ნებას აღარ აძლევს.

სასაკლაო თანამედროვე ჰიგიენისა და ტექნიკის თანახმად აღუშენებიათ და მოუწყვიათ.

ყოველივე ეს და ბევრი სხვა, რომელთა აღნიშვნასაც საჭირო დრომდე გადავდებთ, სულ ბ-ნის ნიკოლაძის საქმიანობისა და უნარიანობის ნაყოფია. ამის დანახვასა და მიხვედრას არც-იმდენად დიდი გამჭრიახობა უნდა, თუ ვისმეს ძალად არა სურს თვალები დაიბრმაგოს, ყურები მოიყრუოს და მახსოვრობა დაიხშოს იმ წინდაწინვე აჩემებულის აზრით, რომ მადლი უეჭველად მატლად გადავაქციოთო...

მაგრამ ეს შემდეგისთვის გადავდოთ.

გარეშე.

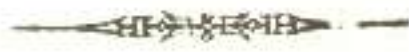
წინანდელ წერილის შემდეგი შეცდომები ვთხოვთ გაასწოროთ:

ამაყად დამყოლთა = ამყოლ-დამყოლთა.

აღახედია = აღხედია.

წყალ-წყალბუღად = წყალ-წასაღებად.

იგივე.

გაზეთი „იმერეთი“

გაზეთ „იმერეთის“ გამოსვლამ ახალის თანამშრომლებით და რედაქციით ცხადათ ჰყო ახალი მიმართულება ჩვენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. არ შეგვიძლიან საღამო არ უძღვნათ გაზეთის ამ ნაბიჯს და იმ პირთა თამამ სიტყვას, რომელნიც ასულდგმულებენ ამ გაზეთს.

თანამედროვე ქართულმა ცხოვრებამ წინ წაიწია. გაჩნდნენ ახალი ინტერესები, თან მოჰყვნენ ახალი იდეები. ყველა ამას გაზეთი „იმერეთი“ კარგად ხედავს. საჭიროა, რომ საზოგადოებამაც გაიგოს ახალი კურსის მნიშვნელობა ეს კი პრესის მოვალეობაა.

პოლიტიკური პირობები ჩვენის ქვეყნისა, მისი სოციალური წრე და ეკონომიური დონე მხოლოდ ჩამორჩენის მხრით გვანან ერთმანეთს. მაგრამ შინაარსის მხრივ ისინი ისეთს წინააღმდეგობაში არიან ერთმანეთთან, რომ დიდხანს მოგვიწდება ცდა, ვიდრე მათგან ერთ პოლიტიკურ სინტეზს მივიღებთ. ამით აიხსნება სხვათა შორის ისიც, რომ აქამდის ერთი ეროვნული პროგრამა არა გვაქვს. აი, ნამდვილი მიზეზი ასეთის ჩამორჩენილობისა და არა ის, რომ ამაში რომელიმე პარტიას მიუძღოდეს ბრალი. აქამდის ჩვენში მარტო მუშათა კლასი იყო შეკავშირებული და ყველა მას სთხოვდა ეროვნულ პროგრამას. მაგრამ რა არის ეროვნული პროგრამა? სუმა იმ იდეათა, რომლებსაც ატარებენ ერის შემადგენელი ელემენტები. მარტო ერთი ელემენტი სუმას ვერ შეჰქმნის, ცხადია ვერ შეჰქმნიდა ეროვნულ პროგრამას ვერც მარტო ერთი მუშათა კლასი, როგორც ამ მუშათა კლასამდის ვერ შეჰქმნა ეროვნული პროგრამა მარტო ერთმა თავად-აზნაურობამ. მაშასადამე ჩვენ უნდა ამოვეყენოთ ამ მუშათა კლასს სხვა კლასი, ბურჟუაზიუაზიული და ეს ბურჟუაზიული კლასი ისევე სუფთა და უკომპრომისსო უნდა იყოს თავის ინტერესებში, როგორც პირველი. მისი პირველი საფეხური მხო-

ლოდ ზრდა და გაჩვითარება უნდა იყოს, ამას ემსახურება ახალი გაზეთი.

„გახსოვდეთ და არ დაივიწყოთ!“

„გახსოვდეთ და ნუ დაივიწყებთ იმ ძველადვე ცნობილ სიმართლეს, რომ საცა ერთი პირია, თანხმობაა და სიყვარული, იქ ძნელი საქმეც გაადვილდება, ძნური ამხანაგური მოქმედებით პატარა საქმეც გადიდდება და გაძლიერდება. შურით, მტრობით და უთანხმოებით კი აშენებული, გაძლიერებული საქმეც დაინგრევა და დაიფუშება. ამიტომ ერთდეთ და ნუ შეიტანთ საამხანაგო საქმეში შურს, მტრობას, უსამართლობას.“

ეს ოქროს სიტყვები ამოვიკითხე თელავის შემნახველ-გამსესხებელ ამხანაგობის წევრებისათვის დასარიგებელ საანგარიშო ფურცლიდან...

გული სიხარულით ამევსო...
თუ ეს სიტყვები სინამდვილესთან ახლოა, — ვფიქრობდი, მაშ ჩვენი საქმე მართლა კეთდება, ეწყობა და წინ მიისწრაფვის!

ვნახე სინამდვილეც.
დავათვალიერე თელავის შემნახველ-გამსესხებელი ამხანაგობა.

დავათვალიერე და გავვოცდი...
ორი სამოქმედო წელიწადი და ასეთი ნაყოფი!
შემოტანილი საწევრო გადასახდი — 3502 მ. 74 კ.
შესანახად შემოტანილი ფული — 12,547 მ. 14 კ.
შემოსავალი — — — 5399 მ. 43 კ.
სამაგალითოდ შედგენილი საანგარიშო დავთრები და მასთან განსაკუთრებით ქართულ ენაზე!

წკრიალა დარბაზი მთელი თავისი საბანკო მოწყობილობით დიდ ბანკის მინიატიურა..

„კლირკების“ გაჩაღებული მუშაობა...
საანგარიშო „სჩოტების“ ჩხარა-ჩხური.
საქმიანი ლაპარაკი...
ვექსილი, ორდერი, სესხი, კასა, სარგებელი, და გარშემო გლეხები, გლეხები...

გახსოვდეთ და არ დაივიწყოთ!
აწერია ბანკის მოსამსახურეთა სახეებს, როდესაც პაწია ფანჯრიდან, მოწიწებით გლეხკაცობას ფულს აწვდიან.

გახსოვდეთ და არ დაივიწყოთ!

აწერია ამხანაგობის მთავარ გამგეს დაუღალავ მოღვაწეს დ. ლუკაშვილის სახეს, როცა იგი ესალმება წევრებს ..

გვახსოვს და არ დავივიწყებთ;

თავის შეხედულებით ამბობს მისი კოოპერატიული სამწყსოც.

მეც მახსოვს და არ დავივიწყებ იმას, რაც ვნახე თელავის შემნახველ-გამსესხებელ ამხანაგობაში.

ვნახე სინამდვილე...

და დავრწმუნდი, რომ ქართული ცხოვრება დღეს მართლა კეთდება, ეწყობა და წინ მიისწრაფვის.

ხალხი გროვდება, სტოვებს „შურს, მტრობას, უსამართლობას“, ძმურად და ერთობით უყრის დიდ საძირკველს მომავალ ახალ საქართველოს.

დ. ვაჩნაძე.

გაზ. „იმერეთი“ და ტერიტორიალური საკითხი

განახლებული გაზეთი „იმერეთი“ სავსეა მეტად სერიოზულ და საყურადღებო წერილებით. პირველ ნომრებში გაზეთი ეხება მიწის მწვავე საკითხს. ცნობილი პუბლიცისტი რიონელი თავის წერილში „ლალატი თუ უმეცრება?“ ამბობს:

არ. ჯ—შვილი ქადაგებს, რომ ბორჩალო (რანი) და ჯავახეთი (ახალქალაქის მაზრა) დღეს სომხებისააო, სომხებს ეკუთვნის და არ გაგიწყრეთ ღმერთი ქართველებს, არ გაბედოთ იქით გადასახლებაო!..

ნეტა რას ამტკიცებს ეს, თუ არა ზოგიერთი ქართველის განებრივ სიბუჯეს! არა, კიდევ მეტს, რაღაც უცნაურ სტიქიურს, უცნაურ ლალატს საქართველოს მიმართ!..

ერთ საუკუნეზე მეტია, რაც მოყვრის ნიღაბით შემოსუელი მტრები ჭგლეჯენ ღენჯან-ანდიდ ტურფა ივერიას. ერთი საუკუნეა რაც დარიალის კარებიდან გადმოდიან ოსები, ხაზარები და ესახლებიან საქართველოში. ერთი საუკუნეა, რაც სამხრეთით მოგვაწვნიან ჰაიკები (სომხები), გვერკეპიან მთებისკენ და იკავებენ მტკვრისა და აღაზნის ხეობას. და ჩვენ კი, ჩვენ, ქართველები, რას ვშვრებით ამ დროს?! ჩვენ ხელს ვუწყობთ ბატონების პოლიტი-

კას, ხელს ვუწყობთ სომხების ფართაშს, ხელს ვუწყობთ ჩვენს გალატაკებს, გაკოტრებას, სრულად ქართველ ერის მოსპობას...

ეს დაიწყო ქართველმა ახალ-სახელებმა, ამას ვხედავს დღეს უფრო დიდი მასშტაბით ჩვენი ინტელიგენციის ერთი ნაწილი...

ე. ი. „ტერიტორიალური ავტონომიის“ მედგარი მცველი ფედერალისტთა ჯგუფი!

ნამდვილად კი „უტერიტორიო ავტონომიისა!“ მოდით, ბატონებო, და მაგისტანა „ავტონომიით“ სხვები აცინეთ და ახარეთ, ქართველობას კი თავი დაანებეთ!

ყურადღებით და საკითხის ცოდნით ეხება მეორე წერილი ბ. ტრ. ჯაფარიძისა ქართულ მიწა-წყლის გამწვავებულ საკითხს, მის პრაქტიკულ მხარეს და სხვათა შორის რეალურ საშუალებაზედაც მიგვი-თითებს:

დრო არის ამ საკითხზე მუშაობას შეუდგეთ და სახამდი რეალურ საშუალებას გამოავსებინდეთ, მახამდი მოგაწყობთ საადგილ-მამულო კომისია ისე, როგორც არის თბილისში. ამ კომისიის მოქმედების საშუალებით ადვილად შევკავშირებთ გლეხებს და გაუადვილებთ მათ მამულებს შეძენას. თბილისის კამისიის წლიური ანგარიშიდან სჩანს, რომ კომისიის შემწეობა გლეხებისადმი საგრძნობელია, უიღვა გაუიღვის საქმის მოწყობა, სესხის შოვნა, ბანკთან შეამდგომლობა, ნივთიერი შემწეობა და სხვა ამგვარი დახმარება ძლიერ აფართოებს კომისიის მოქმედებას და ნაყოფიერად ჰყოფს მის მოღვაწეობას. სასურველია, რომ ამ კამისიის და-არსების ინციატაჟა ქუთაისშიც მალე იქნებოდეს. ამ კომისიასვე ეხება გადასახლების საკითხი, რომელაღ ძლიერ მომწიფებულა ჩვენი გლეხების ცხოვ-ბაში.

დიდი ხანია მომწიფებულია და მალე, ვგონებთ, დროც გაუვა. და მაშინ კი თქვენი არ იყოს, საქართველო „ოკრებაში“ მოემწყდევო და იქ „კომისიებიც“ აღარ იქნება საჭირო. რაც შეეხება თბილისის საადგილ-მამულო კომისიას და იმის რეორგანიზაციასაც, ვგონებთ, ეს ბედნიერი დღე გვიან დაუდგება.

ერთი სიტყვით „ვმოქმედობთ!“

ჩემი სამშობლო *)

ოჰ, ბერი, კიდევ ბერი რამ მაგანდება ფრანის ხევიდან, თვითიული ხაფორტი, თვითიული კენჭი, წყარო, ნაკადულებიც გი სარწყავ სიმინდებში როგორ მი-
 ავლავებოდნენ, ამა თუ იმ ბუჩქის ტოტები; სად რა მამხდა, სად წავიქეცი, ან რად ვიტირე; სად რომელ ვუნახში როგორ მომიბარა: ურძენი, ატამა, ბაღა; რო-
 გორ დავდევი ჩიტებს, ციციხაყლებს, ეხაში წამოფრენილ მწერებს. მაგანდება ჭადა, ის მეხნარც, რომელსაც სოფელი წადა შიას ეძახის. ეხლაც შიშსა და კრძალვას განვიცდი მის სელმთო იღუმადების გახსუნებაზე. ღმერთო, რა სიწმიდის შარავანდედით შემოსილია ასწლოვან ტიტონთა ქვეშ ჩამოფენილი ჩრდილთა მანდილი, სადაც ძველის-ძველ საუდრის ჩანგრეკები-და დარჩენილი! ბევრჯელ ვუთუილვართ ოჯახობით მთელი სოფელი. მახსოვს, მამა როგორ სწარავდა, შემდეგ მრევლს როგორ მოუთხრობდა წადახის უთუა-ცხოვრებას. მართლაც, მეც სხვებისვით გატერქილა ვუსმენდა, მაგრამ მაინც არა გამეკებოდა რა. ჩემთვის ის უფრო იყო სასიხარულო, რომ მუხების ჩრდილს გაველოდი და საიდუმლოებას ჩავესოვოდა უმანყო სულით. მართლაც სამო იყო ეს წამები! საფულით დატვირთული ფუტკრები ნაზის ზუზუნით სადმართა საგალობელს ავავლენდნენ ამ წმიდა ადგილს. უფელ ფელურის შირს გაისმოდა მათი ღვთაებრივი საძიგონია. სხუ ირავ ქალწული იღუმადება გადაჭკვრდა მთელს არემარეს. თვით მუხნარის კენწერობზე შემომხდარ ბერ ქედნებსაც კი ვერ გაებუნათ დუღუხი და ისღა მოეხრდათ სახუკებოდ, რომ მარად გამდიდი ბოლოთი როგორმე შეენადებინათ სიციხის ფული...

მაგრამ აი ერთი სახუკვარი სახსოვარიც: ჩვენ სოფლის წინ გაშლილია სერის გრეხილი. ოჰ, ამ გრეხილზე მივსვლია ჩემი ხსოვნის აქრის ძიებები. მახსოვს, ოჰ, მახსოვს, თუ მან შირველად როგორ აჭხდა ჩემი ცნობიერების საკველი. მახსოვს, ოჰ, მახსოვს, თუ რა გაბნობით ვუმხერდი ჭურთვან ხრახნილს, რადესაც მზე წითელ იაფქიან ხომადლით მინახულ ჩის-
 ღში გასტურდებოდა და ბანდის ტადლებზე მუქური გამოცურებდა თავის ბრადხნადალ ჭურთვან ხავს! უმალ მეც ვიკარგებოდი. ჩემი სული ისე მიჭკრდა მისკენ, როგორც მიჭნური საქარწინოდ სადმართა ტაძრისკენ. რა ახლოს იყო იმ დროს რა რა ახლამიტურის ძალით

*) იხ. "კლდე" № 10.

მუხადებოდა თავისკენ! როგორ სიციხადით მახლოვებდა ღმერთთან, მის აქროსთთან ახგულანჯიას, ექვს ფრთხის ქერუბიმებთან, რომელნიც ვარსკვლავთა სახით ვგავილდებოდნენ ცის ღაფვარდ მკერდზე მსგავსად ერთი, თითქოს დაიფევა აღმასის მტვრად და დამის ბნელ კადაში ჩადს... მთლად გაჭკრა... მაგრამ აი, მისი ადგილი დაიჭირა მეორემ, მონღევს შესამე, ასა... აასა... მალე დურჯი ზეწარი იმოსება თვის მცხოვრებითა შექით. მაგრამ მე მაინც სერს ვუყურებ, ისევ იმ სერს, სადაც მუქური გამოსტურდა, რადგანაც ეს იყო უკანასკნელი საზღვარი, უახლობელესი წერტილი, სადაც შემუძლო შევმდგარვიყავ და მელოდნა ქალწულ სულთათვის! მაგრამ შეგიძლიათ წარმოიღვიინათ ის უმადური განცვიფრება, ის გუდაწვევითი დაცხება "სეტავი რატომ?", როდესაც შემთხვევამ ნატვრა ამისრულა, მაძისთან ერთად გადავტვრით ეს სერი, რომ მეორე სოფელში გავსულიყავით? სახუკვარი ცა უეცრივ აღნიშნულ წერტილიდან შირს კადმეკარგა და ახლა იქიდან დამაწყო ძახილი, ახალი სიყვარული, გეხუმრებოდი, მოდი და აღარ გაგეჭკვიო! მამამ დამამშვიდა, ამიხსნა მიზეზი, დედამიწის სიმრგვალე, გამაგებისა ჩვენს სოფელსა და ამ სერის იქით დიდ-დიდი ქვეყნების არსებობა. მაგრამ მე მაინც ვმყოფილი არ ვიყავ, ვერ გამეგო, დედამიწა რაზე უნდა უოფირიყო დაურდობილი, და აი, ჩემი ნორჩი ფანტაზიით გადავწვიტე უსათუოდ საზღვრის უკანასკნელ წერტილამდე გადავსულიყავი, რომ გადამეხდნა, თუ რა იყო იმ უშველებელ უფსკრულში, რომელიც საზღვრის იქით გადაშლილი იქნებოდა ჩემს ვარაუდით.

ოჰ, ტკბილად მოგონებავ, ოჰ, ჩემო ნორჩო ფილასოთავო, დღესაც შენ უფრო უადრეს ხარ ჩემთვის, ვიდრე ღვთაებრივი პლატონის დაუმრეტელ იდეათა მადრეკები! ოჰ, მეც, ჩემო საუვარელო ფერდობო, შენი მწვანე ხავერდით შემოსილი სერი ჩემი ხსოვნის სინას მთა არის, სინას მთა, ვით იქ მომფრინავ ახგულათა აგნებელი ღამზარი, რომელსაც ვერა-რა ქარიშხალი ვერ ჩააქრავს ჩემში, ვიდრე არ ჩავალ განმზადებულ შავბნელ საფლავში!

აი, ჩემი საუვარელი დიდება, საშინაური... მოგონებაში ამატირინა... ასე მოგონია, ეხლაც მის კადაში ვარ მეოქი. ის ჩემს თავთან იხრება, ნაოჭებით ასხმულ სახეს სიამის შარავანდედით იმოსავს, მკოცნის, ზღაპრებით მათრახბს. ღმერთო, რა კეთილი სული იყო, როგორ იცნობდა ჩემს ნორჩ სულს, როგორ შემითვი-
 სს, რა რიგ შემიტკბო, შემეყვარა! მახსოვს და არ და-

მაგიწოდებს არა თუ მისგან დაქსოვილი ჭრელი წინდები, თვით თვითვეული ბლას კუნწულა, ეურძენი, მსხალა, ჯიბიდან ამოღებული წუვილი ვაშლი, ერთხელ კალთის ქვეშიდან ჩემს ჩუმად რომ წინ გამომიტოვრო: და მთელი დონელი სახეურით ცად აღმაფრინა. დმერთო, რა ბუნდური ვიყავ ამ დროს! როგორ აღტრებით შევძახე: „უიჩენისა, კლთი ბაშლი ვიბოყუ“... მაგრამ ამ დროს მუარე ვაშლიც გადმოვტოვრდა და ამან ხომ სიხარულით ცად აღმაფრინა!

მაგრამ აი, წამოყიწარდე. დაჭბურა ქარმა. ჩემი ხორჩი ცხოვრების ტაღდა ააღეფვა, შემომპრა სილა და ქალაქისკენ გადამტოვრცხა, ახალ ტოლების სიძებსკლად, მათთან ერთად სასწავლებლად. ოჰ, ძვირად დამიჯდა იმ დროს ბრძოლა. მახსოვს, რამდენიმე თვის წინ როგორ დამაწუებინეს ან-ბახა, ლექსების შესწავლება. მახსოვს, თუ რა თავმომწონედ ვტიტინებდა სტუმრების წინ:

„უყაჩოსა სიწითლითა უანა დაუმშენებია,
უმაწვილსა კარგი სწავლითა სახლი გაუხარებია“.

ან და აი, „დედის დარიგება“, სადაც ხაზგასმით გამოვსოქვამდი:

„მაგლამ ამას გახსოვ უკანასკნელად
აღ დივიწყო სამშობლო ენა!“

იმ დროს უველანი სიხარულით მამურთავებდნენ. არ ვიცოდი რა იყო სამშობლო, გვრძნობდა, ალღო წინასწარ მაგებინებდა, რომ ეს სადაც კარგი და უადრესია, რომელსაც უველას გულის აძგერება ერთ სიძის ჩამოკვრით შეუძლიანო.

ამასობაში მახსოვდება წასვლის დღე. მამას ვახჩარებდი წასვლა მიხდა, წამიევა ხულარ მაგვიანებ მეთქი, აი, ახალი ტანისამოსი შემოიკერეს. წასვლას დღეც დაეგა. მამამ ცხენი შეჭკმაზა, დილა აღრიანვე კარგა მას-უხმეს. დედამ ხილუელობით უბე გამოვსო. გამოვუთხოვე. დამოცხა. მეც ატრედევი, ჩემი მატარა და-ძმებიც სიყვარულთ ჩავიკარ გულში. მაგრამ გული რატომღაც ამეჩხრიკა. კარედ ტოლები მიცდიდნენ. უვდას ფერწასვლით გადავხედე. ისინი მდუმარედ მიუურებდნენ. ცივად ცხენზე შევვკეტი. უკად, შემსვეს. მამამ აღვირი შევავზე გადავღო და ცხენს გაუძღვა. ამ დროს დედის ტირილიც შემომესმა. ეხლა კი ვედარ გავუძელ დაგუბებულ ცრემლებს და ავჭკიოქვითადა.

— რა გატარებს შვილად?— შეკითხება მამა. ვაჟგაცობა გამოვიჩინე, ცრემლები სახელოთი მოვიწმინდე და სლოკინით როგორც იყო თავი ვიმარაღე:

— ცხენი ბლუდეთ მიდის!..

მამამ სიყვარლად გადინარხარა. ჭრელი უზაღთუ

ნიანი მახუჯა, მაგრამ ამან უფრო გამიცხივვლა შინ დარჩენის სურვილი, მით უმეტეს, როდესაც სოფელს გავშორდით. ბევრი მარცა მამამ, მაგრამ ჩემი ფიქრი და გონება სულ შინ დარჩენილ დედისკენ მიჭქრდა. განსაკუთრებით საძნელა შეიქნა ქალაქში დარჩენა, თუმცა ძალუა კონასთან დამაბინავა მამამ. ცაწულ-სქმე თუ არა სასწავლებელში, გამომეთხოვა, ახლა აბაზიანი მახუჯა, მაგრამ ცხენი ჩვენს უბანს როგორც მოეფარა, გამოვუდექი და ქუდ-მოგლეჯილი ვდრიალებდი, მეც თან წამიევა მეთქი. მაგრამ მამა ამ დროს უვეე შორს იყო. ძალუა კონა და მეზობლები მომდევდნენ დასაჭერად. მე ქვები დავუშინე და ცოცხალა თავით არ მინდოდა დანებება...

ოჰ. დმერთო, რა საშინელება იყო მაშინ ეს დღე! რა ძვირად დამიჯდა თავ განწირულება! შირუელად მაშინ ვიგრძენ, თუ რა ტკბილი ეოთადა სამშობლო კერა, როგორ ძხელია მისი დათმობა, როგორც გაზაფხულზე სამშობლოში დაბრუნებულ მერცხლისთვის ის ბუდე, სადაც რომ იშვა, აიწარდა, სად შესტიკტიკა სახლის გვირკვინს შირუელი ქება! ოჰ, სახუკვარო მიწა-წყალო, ჩემო სამშობლო, ვით დაკთმობდი, ვით ჩავანქლებდი შენს კერის სიყვარულს, რომლის სითბოთი გამამაგრე უსუსურს ძვლები, რომელიც მზრდიდი, მამრუებდი შენს ნექტრის წვენით, ვინც რომ ეოველ დღე ჩამხლართავდი დვთაებრივ შოკის მთრთლვარე სიძად, შენ, ვინც თვითველ მცენარის, თვითველ კენჭას სახით, თვითველ ცალობით, ხაკადულთა ჩხრიალით, სიყვის ქროდვით თუ ფუტკარ შეშელების ფარფარით მხლოდ ერთს რამეს ჩამ ძახოდი მშობლიურ ენით: „რა რიგ მიეყარხარ, ჩემო ბავშვო, რა რიგ მიეყარხარ! შენც ავი შემოიტკებ და შემოიყვარე. მაშ რად მიდიხარ ჩემგნივ შორს! ხუ თუ შეტყუდი? არა, რა უხდა სიძულვილის უმანკო ვარდის კოკორთან? მე ხომ შენი დედა ვარდი ვარ, შენ კი ჩემი დამამშვენებელი კოკორა, რომელსაც მაისის ნიაფით შირს ცაშლიდი, ტკბილად გაფურჩქნილი! მაშ ჩემსკენ, ჩემო კეკლურცო სიყვარულო, ჩემსკენ... ჩემს გულ-შკერდისკენ... შენს სიყვარულ ძუბუებისკენ“... ოჰ, რა კარგი და მამხობლევი იყო ეს ხმა, რა მშვენიერი სახუკვარა! ოჰ, სადმართო-სასიზმრო მოგანებავ, რა ნეტარი ხარ, ძლიერი, ხარხარი, უბიწო და მიუწდომელი, ვით იმ ცხენის დიადი საიდუმლო, რომელიც შეუმტეველად შთამეჩერვა, რომლის შენ შეადგენ და რომელსაც სამშობლოს სიყვარულს უწოდებენ! ეოველისიერი, ოჰ, ეოველისიერი შენში დვთაებრივია, კეკლური, ვით ხაზი, აბოლი სუმბული, ეს ბუნების დასრულებული აკორდი, ხარხარ რითმებით მოქსოვილი სახოტბო ლექსი, რომლის საიდუმლოს ახსნა ჩემს შობლის ენით თუ შემიძლია! ოჰ, რა რივის გატაცებით ვისძენ-

და შენს იღუმელ ზღაპრებს, შენს ძახილს, შენს ავ-სანას შენს ალერსს, თვით ქართა ქრალას, მთის ჩხჩქერთა საამო ჩქეფას, ვით რუსთაველის ლექსთა წეობის მომნი-ბლველ ბგერას! შე ვიყავი შენი აღტაცების სახიერება, შენი აკარდის შეტყუებება, შენს ჭარმანიის კეკლუცა გარდი, რომელიც შენი მშვენიერებით მცხობდელი, დღე-საც, ამ მაგონების ვამხ, ხეტარების ფრთით ისე ფართი, ვით უმანკო ქალწულის მიერ ნახად შემკული ფანტურის სიმი!..

ვინ მოსთვლის, ვინ, თუ რამდენი ცრემლის კაღა-თა არ გაუგზავნე დედისკენ სოფლად! ვინ მოსთვლის, ვინ, რამდენი კაღათა კაცნა არ დაგაყარე იმ სეკდის უვა-ვიდს, უმანკების ველზე რომ აღვზარდე და საცნებო იღუმელების ხომალდით კვლავ ჩემ დედისკენ გავამგზავ-რე! ჩემი ნათესაუდარი ამ დროს სარეცელი იყო, გამ-გზავრების დრო—შუადამე. აჰ, ეხლაც ვი თვალწინ მი-დგას ის სურათი, როდესაც სიბნის ქვეშ მაგუგებოდი ჩემს ლოცვას, სახელდობრ იმ ღაცვას, რომელიც დედაშე შემასწავლა. უნდა გეხახათ, როგორი ჩუძის ქვიანით ვე-ვედრებოდი ღმერთს, ღვთისმშობელს დედას, ველზე გა-ხუშობრებლად ჩამოკიდებულს ვერცხლის ჭვარს, როგორ ვკაცნიდი, როგორ ვამუნათებდი, რომ მას ესმება ჩემი აწა და დედასთან დავეირუხებიანე. მართლაც, ჭვარცმული შე-დამ მწე იყო ჩემი, იგი ჭეროვანი სახით ახორციელებ-და ჩემს ვედრებას. თითქმის შეუმჩნეველად ლოცვების სი-ტუგებს მაქრობდა, ტუჩებთან მიტანილს ჭკარს ხელ ხელ ბაღამზე მიგორებდა და ტკბილად მიძინებულს თვალწინ მვლენდა სახუგვარ არსების აჩრდილს, რომელიც დედის კაბრწუნისგალებული სახით თავს მეკლებოდა, მკაცნიდა, მსიარულად უმანკოების ცრემლებს მიმშრალებდა და თ-ვისთან ერთად დამაფრენდა ციფერ სამოთხის შეგულ-ში, სადაც ღაღის ხალხარზე აქრასი და ზურმუხტის ჩიტები საამურად ვლურტულებდნენ; თავზე მფრინდუ-ბოდნენ, უბეში მიძვრებოდნენ და თაყიანთან ერთად შენ მატეკეკებდნენ უცნაურ ენით მომხიბლველ ჭარმანიის საგაღობელს.

აჰ, სიზმრებო, სიზმრებო, ქალწულ ოცნების ტკბილად სიზმრებო, როგორ გაჭქრით, რა უკვალოდ გა-ნიბნიეთ, ვით ჩიბუხის ზირზე მოწვევტილი თხალდი კვამლი! ჩეტავი ერთხელ მაინც, აჰ ერთხელ მინც მიმ-რად ღრუბლად მომეგვლინათ, დამკიწეთ სულის თბ-ლობა და დამარწმუნეთ, რომ არსებობს, აჰ არსებობს უმწიკველად ხანა, საიდუმლო, ჩეტარი წუთები უმანკოებას ცვართა დანამუ-დი, როდესაც აღამანი უცნობ ღმერ-თათ თანასწორია, თვით მათზე უადრესი, ვით მიუწლ-მელი სიმბოლო.

აჰ, სიზმრებო, ტკბილად სიზმრებო, წარჩ

ოცნების ლაფვარდო მხარე, თან წარიტაცე ჩემი სეგდა, ჩაქკალი იგი და შენი ფირუხავანი უფვარებით კვლავ აგრძნობინე წუთითა შეგება, *მხალად წუ-თითა!*..

დ. კახრაძე.

(დასასრული იქნება).

შ რ ე ს ა

„სახ. გაზეთმა“ თითქმის სიხარულით აღნიშნა, რომ „კლდის“ უკანასკნელი ნომერი, სულ ჩვენზეა დაწერილი და, სხვათა შორის, ამოკრიფა ის სიტყვები, რომელნიც არ მოსწონებია: უყურეთ რა ხალხია „კლდეში“ და როგორ იღანძლებიანო; ის კი დაავიწყდათ, რომ ჯერ ერთი ყველა ის სიტყვა „სახ. გაზეთიდან“ იყო ამოკრებილი და მეორეც, რაც უმთავრესია არც ერთი ჩვენი ბრალდება არ გააბათილა და ასეთი ოსტატური ქამანდთა სურს ფონს გასვლა. ჩვენ კი პირდაპირ ბრალდებანი წა-მოვაყენეთ და ისინი უპასუხოდ დასტოვა. რასაკვირ-ველია, უფრო აღვილია შეურაცხყოფილის მანტიის წამოსხმა და გაჩუმება, ვიდრე თავის გამართლება. მაგრამ ჩვენ ამითაც დავკმაყოფილდებით, ოღონდ მომავალში მაინც ნუ გვაიძულებენ ჩვენს პირდაპირ გზას ავცდეთ და მათთან უნაყოფო კამათსზე გადა-ვევლო.

გაზეთი „იმერეთი“ სრულიად სამართლიან საყვედურს გვითვლის, რომ პრესის პრეს-ტიჟს გაფრთხილება უნდაო, მაგრამ საკვირველი ის არის, რომ ჩვენსა და „სახალხო გაზეთის“ პოლემი-კაში — ამ საყვედურს ჩვენ გვითვლის, როცა ჩვენ გვაიძულებენ თავიანთი უტიფარი ცილისწამებით მოთმინებიდან გამოვიდეთ და ბევრი ისეთი რამ უთხრათ. რაც პრესის კანონებს მარტო მაშინ არ-ლვევს, რომ ინიციატორებად ჩვენ გამოვსულიყავით. ჩვენ გვესმის პოლემიკა და მოპირდაპირეს გაცამ-ტვერებაც სამართლიანი კრიტიკით, თუნდა ულმობე-ლით, მაგრამ როცა ჩვენს წინააღმდეგ მომართული იარაღი, მარტო ცილისწამება, სიყალბე და სიტყვის გადაბრუნებაა, ჩვენ უფლება არა გვაქვს ეს უპა-

სუბოდ დავსტოვით. ჩვენ „სახალხო გაზეთის“ ტაქტიკას ვერ მივიღებთ, რომ საკითხის მისაფუჭებლად მაშინ გავჩუმდეთ—როდესაც ბრალსა გვდებდნენ და გამოსავალს ვეღარა ვპოულობდეთ.

უკანასკნელი ამბები

საკომერციო ბანკის კრება დანიშნულია დღეისთვის და ყველა ქართველი გულის ფანჯალით მოელოს, თუ რას იტყვის ის კრება თავისაზრისად, რადგან მან შეიძლება სრულიად ახალი ხანა შექმნას ჩვენს ეკონომიურ განვითარებაში.

ყველაფერი დამოკიდებულია თავიდანვე სწორ აღლოს აღებაზე და, თუ ჩვენი შინაურული ბანკებივით (სამეურნეო, საადგილ-მამულო და სხ.) წარმართა თავისი საქმეები ამ ბანკშიც, მაშინ იგიც უფრო ჰირად გადაგვექცევა, ვიდრე ლხინად. მაგრამ ამ საქმის ინიციატორებად ისეთი პირები გამოდიან და ისეთ დროს იყრება საძირკველი ამ დიდი საქმისა, რომ სრულის იმედით უყურებთ მას და წრფელის გულით ვუსურვებთ წარმატებას— ჩვენი ეკონომიურად დაქვეითებულ ერის საკეთილდღეოდ.

ახალი ჟურნალი. კვლავ გამოვიდა რამოდენიმე წლით შეწყვეტილი ჟურნალი „თეატრი და ცხოვრება“. უწინაც ეს ჟურნალი პირნათლად ასრულებდა თავის დანიშნულებას და უნდა სიამოვნებით აღვნიშნოთ, რომ ახლაც საინტერესო შინაარსის ნომერი გამოვიდა. ერთობ დიდი ღირებულებაა ჩვენთვის თეატრი და თუ ჟურნალი ფხიზლად წაუძღვება თავის საქმეს, მას დიდი სარგებლობა შეუძლია მოგვიტანოს.

კოოპერაცია. განახლდა აგრედვე სახალხო საკოოპერაციო გაზეთი, რომელსაც მიზნად დასახული აქვს ხელმძღვანელობა გაუწიოს ჩვენს ეკონომიურს ცხოვრებას. ეს პატარა გაზეთიც ურიად სასარგებლო და საჭიროა ჩვენი ცხოვრებისათვის და იმედია იგი საჭირო ყურადღებით მოეპყრობა ჩვენი ქვეყნის საჭიროებათ. საჭიროა გაზეთმა უმთავრესი ყურადღება მიაქციოს ჩვენს კოოპერატი-

ვებს და სხვა და სხვა ეკონომიურ დაწესებულებათ.

კახეთის რკინის გზა ამჟამად მსაფრთხილ საგარეჯომდეა მზადა. დამთავრებულია ბოგორები, ხიდები, დროებით სადგურები, რომლის უფროსებიც უკვე დანიშნულია. მატარებლები და ვაგონების კომპლექტები კიდევ მოუვიდათ და გზის გამგეობას იმედი აქვს თიბათვემდის სოფ. ბაკურციხემდის დროებითი მოძრაობა მოაწყონ. გზის დამთავრებამდე დაახლოვებით ერთი წელიწადი და დარჩა და გამგეობაც ეშურება გზის გაყვანას, რომ ზაფხულს 1915 წელს კიდევ ჩააბაროს კახეთის რკინის გზა ქართლ კახეთის თავად-აზნაურობას. ხმა დადის, რომ გამგეობა გზისა კიდევ მოსამსახურე შტატებს ადგენს. მეტად საჭიროა, რომ დღესვე თავად-აზნაურობამ მონაწილეობა მიიღოს ამ საქმეში, მით უფრო რომ დრო ცოტა-და დარჩა და შესაძლოა კახეთის რკინის გზის მოსამსახურეთ კონტიგენტი გზის ჩაბარების დროს არა სასურველი აღმოჩნდეს.

და-დიდ დანაშაულობას ჩავიდენტ, თუ გულგრილად მოვექცით ამ დიდმნიშვნელოვან მხარეს—კახეთის რკინის გზის გამაგრებასა ქართველობის ხელში.

იმედია დებუტატთა საკრებულო უმოკმედო არ დარჩება ამ საქმის მოწყობაში.

ბერძნების გადასახლება. ამასწინად საქართველოში მოსახლე ბერძენთა შორის (ბორჩალოს და ახალქალაქის მაზრებში) ხმა გავრცელდა, რომ საბერძნეთის მთავრობა წინადადებას აძლევს კავკასიის ბერძნებს საბერძნეთში გადასახლებისას. ეს ხმა სინამდვილეთ იქცა. ბერძნებს მართლაც, ამნაირი წინადადება მოუვიდათ და ეხლა დიდი ფაცა-ფუციით და აჩქარებით თავის ძველ სამშობლოში დაბრუნებას ემზადებიან. თავის ბარგი ბარხანას, შენობებს, მანულებს ჰყიდიან და მიდიან. წალკიდან კიდევ დაიძვრნენ. უმრავლესი ნაწილი ბერძნებისა თავის მამულებს გრძელვადიან იჯარით მეზობელ ხალხს უტოვებს—სომხებს, დუხობორებს, რუსებს და სხვ...

რასაკვირველია ეს იჯარა ახალ მოიჯარადრეებისათვის მომავალში საკუთრებად გადაიქცევა. სამწუხაროდ ამ „მოიჯარადრეებში“ არც ერთი ქართველი გლეხი არ ურევია, რადგანაც მოთავეები არა ჰყავთ და გულხელ-დაკრეფილნი შეჰყურებენ, როგორ მდიდრდებიან და იკეთებენ თავის საქმეებს მეზობელი უცხოელნი.

აი, სწორედ აქ, მეტად საჭიროა იყო ჩვენი საადგილ-მამულო კომისიის ენერგიული მოქმედება, რომ ამ მდიდარ, ბერძნების მიერ, მიტოვებულ მამულებში, მიეჩინა ქართველი გლეხობა და ჩაესახლებინა, მაგრამ სწორედ დღევანდელ განწევრებულ მიწის მობილიზაციის დროს საადგილ-მამულო კომისიის საქმიანობა მიიფუჭა. და ვინ უწყის ახლად როდის მოეწყობა... და მოეწყობა კი? ესეც ვინ იცის, სკეპტიკოსები და უმოქმედონი უფრო სჭარბობენ ჩვენ მოღვაწეთა წრეში ვიდრე მომქმედნი. საქართველოში მიწების შეძენისათვის ყველა სხვა ერები გაშმაგებულად მოქმედობენ — ჩვენ კი უთავბოლოოდ ვკამათობთ და ვლაცობთ. ისინი მრავალ ახალ მამულებს იძენენ ჩვენ კი დღითი-დღე მარტო ვკარგავთ და ვკარგავთ... და თუ ჩვენი უმოქმედობა კიდევ ისე გაგრძელდა, მალე „რეალური საქართველო“ კავკასიონის ქედზედ „ბრუტ-საბძელში“ მოემწყვდევა.

თბილისის ქართველ მუშათა მომდერალ-მგალობელთა გუნდი 25 მარტს მართავს კონცერტს, ზუბალაშვილების სახალხო სახლში მიხეილ კავსაძის ხელმძღვანელობით. კონცერტის წინ ქართულს მუსიკაზე ლექციას წაიკითხავს ძველი ქართული მუსიკის მკოდნე ი. კარგარეთელი.

ლტოლვის ძახილი. მთავრობის ნებართვით ქ. შ. წ-კ.გ.ს. ქუთაისის განყოფილებამ სოფელ ტყიბულში გახსნა უფასო სახალხო წიგნთ-საცავ-სამკითხველო, რომელიც ჯერჯერობით განიჭრის ხილარბეს. ამისთვის მოუწოდებთ ყველა ხალხის სწავლა-განათლებისათვის გულშემატკივართ და წიგნების გამომცემელ ამხანაგობათ, ხელი შეუწყონ ახლად დაარსებულ უფასო წიგნთ-საცავ სამკითხველოს კეთილდღეობას თავიანთ დახმარებით ფულით, წიგნებით, და სხვა საშუალებით.

სამკითხველო დროებით დაქირავებულ შენობაში იმყოფება, მაგრამ სამკითხველოს მზრუნველ კომიტეტს განზრახვა აქვს შეიძინოს საკუთარი ადგილი და შენობა სამკითხველოსთვის, თუ საზოგადოება გულგრილად არ შეხვდება ამ ფრიად მნიშვნელოვან კულტურულ დაწესებულებას და შეძლებას მისცემს თვისი განზრახვა სისრულეში მოიყვანოს.

ყოველგვარი დახმარება გულწრფელ მადლობით მიიღება ამ მისამართით:

Т К В И Б У Л И
Безплатная читальня
Василию Капанадзе.

სამკითხველოს გამგეობის

მონდობილობით ვახილ მ. კაპანაძე

P. S. უმორჩილესად ვსთხოვთ ჩვენს ჟურნალ-გაზეთებს, ქართულსა და რუსულს, გადაბეჭდონ ეს მოწოდება.

მ თ წ ო დ ე ბ ა

ოკრიბის მხარე ყოველ მხრივ ჩამორჩენილი კუთხეა მთელ საქართველოში. მაგრამ დღეს ამ ყოველ მხრივ მდუმარე მთებში შემოხლულულ კუთხესაც ემჩნევა სურვილი გამოფხიზლებისა, მის სმენას აღარ აკრთობს წერა-კითხვის და შეგნებისაკენ

რედაქტორ-გამომცემელი.

რ. გაბაშვილი.

